

Innehåll

Promemorians huvudsakliga innehåll	5
1 Promemorians lagförslag	7
2 Ärendet	9
3 Kontinuerlig gallring	11
4 Uppgifter om skuldsanering	13
5 Ikraftträdande m.m.....	19
6 Ekonomiska konsekvenser	21
7 Författningskommentar	23

Promemorians huvudsakliga innehåll

I denna promemoria behandlas frågor om gallring av uppgifter som används i kreditupplysningar och som avser fysiska personer som inte är näringsidkare. Det föreslås att gallring av sådana uppgifter skall ske senast tre år efter det att den omständighet inträffade eller det förhållande upphörde som uppgiften avser, inte som i dag först vid utgången av det året. Om uppgiften avser skuldsanering, skall gallring alltid ske senast redan ett år efter det att den betalningsplan som gäller för skuldsaneringen löpte ut eller, om det inte bestämts någon betalningsplan, senast sex år efter dagen för skuldsaneringen.

1 Promemorians lagförslag

Förslag till lag om ändring i kreditupplysningslagen (1973:1173)

Härigenom föreskrivs att 8 § kreditupplysningslagen (1973:1173)¹ skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

8 §²

En uppgift om en fysisk person skall gallras när det inte längre är nödvändigt att bevara uppgiften med hänsyn till ändamålet med behandlingen.

En uppgift om en fysisk person som inte är näringsidkare skall gallras senast när tre år har förflutit från *utgången av det år då* den omständighet inträffade eller det förhållande upphörde som uppgiften avser.

En uppgift om en fysisk person som inte är näringsidkare skall gallras senast när tre år har förflutit från *det att* den omständighet inträffade eller det förhållande upphörde som uppgiften avser. *Uppgifter om skuldsanering skall dock alltid gallras senast ett år efter det att betalningsplanen enligt 8 § skuldsaneringslagen (1994:334) löpte ut eller, om*

¹ Lagen omtryckt 1981:737.

² Senaste lydelse 2001:1179.

någon betalningsplan inte bestämts, senast sex år efter dagen för skuldsaneringen.

En uppgift som inhämtats från exekutionsväsendet i dess verksamhet med indrivning och utsökning skall gallras när den inte omfattas av undantaget från sekretess i 9 kap. 19 § första stycket andra meningen eller andra stycket sekretesslagen (1980:100).

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2003.

2 Ärendet

Med kreditupplysningar avses uppgifter, omdömen och råd som lämnas till ledning för bedömning av någons kreditvärdighet eller vederhäftighet i övrigt i ekonomiskt hänseende.

Regler om kreditupplysning finns i kreditupplysningslagen (1973:1173). Lagen syftar i första hand till att undanröja riskerna för att kreditupplysningar medför otillbörligt intrång i enskildas personliga integritet eller leder till skada genom oriktiga eller missvisande uppgifter. Samtidigt är lagen avsedd att bidra till en effektivt fungerande kreditupplysningsverksamhet. Kreditupplysningsverksamhet får, med vissa undantag, endast bedrivas med tillstånd av Datainspektionen, som också utövar tillsyn över kreditupplysningsföretagen.

Särskilda regler gäller för kreditupplysningar om fysiska personer som inte är näringsidkare. Endast vissa slag av uppgifter får ingå i sådana kreditupplysningar, och uppgifterna får finnas i kreditupplysningsföretagens register endast under en begränsad tid.

I dag gäller att en kreditupplysning kan innehålla en uppgift om skuldsanering i upp till fyra år efter det att en skuldsanering har avslutats. Lämpligheten av att sådana uppgifter under så lång tid får lämnas i kreditupplysningar har ifrågasatts. Riksdagen har senast i samband med ett tillkännagivande angående en utvärdering av skuldsaneringslagen (1994:334) uppmärksammat detta (se rskr. 2000/01:168 bet. 2000/01:LU12, se även 1999/2000:FiU15). Förhållandet har också tagits upp av myndigheter. Datainspektionen och Finansinspektionen menar att det måste utredas närmare hur länge det är skäligt att en uppgift om

skuldsanering finns i ett kreditupplysningsregister (se Datainspektionens och Finansinspektionens rapport, Missvisande kreditupplysningar – åtgärder och förslag, FI2001:2/DI2001:1a). Riksskatteverket och Konsumentverket anser att det inte är rimligt att en uppgift om skuldsanering kan kvarstå i upp till fyra år efter det att den enskilda blivit skuldfri (se rapport från skuldsaneringsprojektet december 2001, RSV Rapport 2002:5).

I denna promemoria behandlas frågan hur uppgifter om skuldsanering skall behandlas vid kreditupplysning.

Först tas dock upp ett förslag om att gallring av uppgifter i allmänhet skall ske senast tre år efter det att omständigheten inträffade eller förhållandet upphörde som uppgiften avser. I dag gäller att uppgifterna får stå kvar i tre år och därefter till utgången av året.

3 Kontinuerlig gallring

Förslag: En uppgift om en fysisk person som inte är näringsidkare skall gallras senast tre år efter det att den omständighet inträffade eller det förhållande upphörde som uppgiften avser, inte som i dag vid utgången av det året.

Skälen för förslaget: En uppgift om en fysisk person som inte är näringsidkare skall gallras senast när tre år har förflutit från *utgången* av det år då den omständighet inträffade eller det förhållande upphörde som uppgiften avser (8 § andra stycket kreditupplysningslagen). Regleringen innebär att uppgifter om betalningsförsummelse får finnas kvar i registren under olika lång tid innan gallring sker. Beroende på när under året omständigheten inträffade eller förhållandet upphörde kan tiden variera mellan tre och fyra år.

Bestämmelsen om att gallring skall ske vid utgången av året i fråga, som härrör från införandet av kreditupplysningslagen på 1970-talet, tillkom för enkelhets skull. Det ansågs inte rationellt att gå igenom registren, som då fördes manuellt, alltför ofta.

I dag förs emellertid registren med hjälp av databehandling. Senare lagändringar har också nödvändiggjort att uppgifter gallras kontinuerligt. Det gäller för vissa uppgifter som sekretessbelagts i kronofogdemyndighetens verksamhet (8 § tredje stycket). När en sådan uppgift omfattas av sekretess hos kronofogdemyndigheten, till följd av att gäldenären betalt skulden, får uppgiften inte längre lämnas ut i en kreditupplysning och uppgiften skall då gallras omgående.

Det är således numera praktiskt möjligt att gallra registren kontinuerligt. En kontinuerlig gallring är att föredra, inte minst eftersom den gör att de registrerade behandlas lika. Bestämmelsen om gallring bör därför ändras i enlighet med detta.

I vart fall initialt kan en kontinuerlig gallring innebära ökade kostnader i form av investeringar i IT eller ändrade rutiner. Fortfarande kvarstår dock möjligheten att gallra vid enstaka tillfällen, men detta får då ske tidigare.

4 Uppgifter om skuldsanering

Förslag: Uppgifter om skuldsanering skall gallras senast ett år efter det att den betalningsplan som gäller löpt ut eller, om någon betalningsplan inte bestämts, sex år efter dagen för skuldsaneringen.

Skälen för förslaget

Uppgifter om skuldsanering i kreditupplysningar

En fysisk person med hemvist i Sverige som är på obestånd och så skuldsatt att han inte kan antas ha förmåga att betala sina skulder inom överskådlig tid kan beviljas skuldsanering, om det är skäligt med hänsyn till hans personliga och ekonomiska förhållanden. Bestämmelser om skuldsanering finns i skuldsaneringslagen (1994:334).

En skuldsanering innebär i huvudsak att gäldenären under en tid av i regel fem år skall leva på begränsade ekonomiska resurser och att överskottet skall betalas till borgenärerna enligt en bestämd betalningsplan. Det är dock inte ovanligt att gäldenärens resurser är så knappa att det inte finns något överskott att fördela. Någon betalningsplan bestäms då inte (s.k. nollösningar). Sedan gäldenären har fullgjort sina skyldigheter enligt betalningsplanen är han befriad från skyldigheten att betala något ytterligare till de borgenärer vars fordringar omfattas av skuldsaneringen.

Det finns en begränsad möjlighet även för fysiska personer som bedriver näringsverksamhet att få skuldsanering (se 4 a §

skuldsaneringslagen). Det gäller om det finns särskilda skäl med hänsyn till näringsverksamhetens ringa omfattning och enkla beskaffenhet.

Kreditupplysning om fysiska personer som inte är näringsidkare får inte innehålla uppgifter om andra betalningsförsummelser än sådana som har slagits fast genom en domstols eller en annan myndighets avgörande eller åtgärd eller som har lett till inledande av en skuldsanering enligt skuldsaneringslagen eller till betalningsinställelse, konkursansökan eller ackord (7 § första stycket kreditupplysningslagen). I Datainspektionens praxis har uppgifter om olika händelser i skuldsaneringsprocessen ansetts kunna registreras, som uppgifter om att skuldsanering beslutats, pågår, avslutats eller upphävts (se t.ex. Datainspektionens beslut 1994-06-22, dnr. 1896-94). En uppgift om bara en ansökan om skuldsanering har dock inte ansetts kunna registreras.

En uppgift om en fysisk person som inte är näringsidkare skall gallras senast när tre år har förflutit från utgången av det år då omständigheten inträffade eller förhållandet upphörde (8 § andra stycket, den s.k. treårsregeln). Några överväganden i fråga om lämpligheten av treårsregeln i förhållande till uppgifter om skuldsanering gjordes inte i samband med skuldsaneringslagens tillkomst.

Av Datainspektionens praxis framgår att treårsregeln tillämpats så att en uppgift om att "skuldsanering pågår" får finnas i kreditupplysningsregister i fem år från dagen för beslutet om skuldsanering eller under den längre tid betalningsplanen löper eller, om någon betalningsplan inte fastställts, omprövning inte längre kan ske på grund av gäldenärens väsentligt förbättrade ekonomiska förhållanden (se t.ex. Datainspektionens beslut 1994-06-22, dnr. 1896-94 och 2001-11-22, dnr. 467-2001). En ansökan om sådan omprövning skall ges in inom fem år från dagen för skuldsaneringen. Efter det att betalningsplanen löpt ut, eller omprövning inte längre kan ske, får en uppgift om att personen har haft skuldsanering, dvs. "skuldsanering avslutats" eller liknande, finnas kvar till utgången av året i fråga och ytterligare tre år. I praktiken innebär detta att uppgifter om en

skuldsanering får lämnas i en kreditupplysning i upp till nio år efter det att skuldsaneringen inletts och i upp till fyra år efter det att en gäldenär har fullgjort sina skyldigheter enligt en betalningsplan.

Är den skuldsanerade näringsidkare, gäller inte begränsningen i 7 § kreditupplysningslagen för vilka uppgifter som får registreras och inte heller treårsregeln. Den generella gallringsregeln i kreditupplysningslagen gäller dock. En uppgift skall gallras när den inte längre är nödvändig med hänsyn till ändamålet med behandlingen (8 § första stycket).

Uppgifter om skuldsanering bör gallras tidigare

En kreditupplysning har till syfte att informera den som står i begrepp att ingå en rättshandling med någon om dennes ekonomiska vederhäftighet. En kreditgivare har intresse av att information som kan tänkas påvisa betalningsovilja eller betalningsoförmåga finns med i en kreditupplysning. Samtidigt innebär en kreditupplysning intrång i den personliga integriteten, och spridning av en uppgift om en betalningsförsummelse (betalningsanmärkning) kan leda till att det blir svårare för personen i fråga att ingå kreditavtal. De aktuella bestämmelserna i kreditupplysningslagen bygger främst på en avvägning mellan kreditlivets och den enskildes intressen. Kreditupplysningsverksamheten bidrar också till att minska risken för att enskilda personer skuldsätter sig i alltför hög utsträckning.

För att en uppgift om en enskild skall få förekomma i en kreditupplysning bör det fordras att den typiskt sett är av betydelse vid en kreditbedömning. En äldre uppgift om en betalningsförsummelse eller liknande är normalt mindre tillförlitlig än en färsk och därför generellt mindre betydelsefull för en kreditgivare. En begränsning av tiden som en uppgift får förekomma är också av betydelse för den enskildes integritet. Uppgifter rörande alltför gamla betalningsanmärkningar kan utöver personligt obehag medföra att den enskilde får ogrundade svårigheter att erhålla en kredit. Rätten att i kreditupplysningar

lämna ut uppgifter om äldre omständigheter och förhållanden bör därför vara begränsad (se även prop. 1980/81:10 s. 70).

En uppgift om skuldsanering beträffande fysiska personer kan med dagens bestämmelser, som framgått, lämnas i kreditupplysningar i upp till nio år. Därtill kommer att uppgifter om betalningsförsummelse avseende de skulder som legat till grund för inledandet av skuldsaneringen kan ha förekommit i kreditupplysningar dessförinnan. En gäldenär kan alltså ha betalningsanmärkningar på grund av oförmåga att betala en och samma skuld i över ett decennium.

En uppgift om skuldsanering beträffande en tilltänkt kredittagare får anses vara av stor betydelse för en kreditgivare åtminstone så länge skuldsaneringen inte har avslutats, dvs. betalningsplanen löper eller omprövning kan ske. Under den tiden bör uppgiften kunna lämnas i en kreditupplysning. Frågan är om kreditgivarens intresse av dessa uppgifter även därefter överväger den enskildes intresse av integritet och möjlighet att under samma förutsättningar som andra ingå kreditavtal.

Vid den bedömningen får man å ena sidan beakta att det kan vara svårt att avgöra någons ekonomiska vederhäftighet direkt efter det att skuldsaneringen är avslutad. I de fall där någon betalningsplan inte bestämts har gäldenären inte gjort någon avbetalning under perioden. Gäldenären har ju i regel inte heller något ekonomiskt utrymme att ingå nya förbindelser. Hans aktivitet i det ekonomiska livet har varit begränsad under perioden. Detta kan tala för att en uppgift om skuldsanering bör kunna lämnas ut i en kreditupplysning även en viss tid efter det att en skuldsanering har löpt till ända. Å andra sidan kan den som har gått igenom en skuldsanering och skött en avbetalningsplan under fem år sägas ha visat både vilja och förmåga att göra rätt för sig. Och även om det inte har bestämts någon betalningsplan, har gäldenären i regel ändå vissa betalningar att sköta, t.ex. för boende. Enligt uppgifter från kreditupplysningsföretaget UC AB tycks dock de som har avslutat en skuldsanering i högre utsträckning än genomsnittspersonen utan anmärkning få nya betalningsanmärkningar. Av de 1 871 per-

soner som har avslutat en skuldsanering har 8,2 procent fått minst en ny betalningsanmärkning efter det att skuldsaneringen avslutats. I genomsnitt har det gått åtta månader sedan personerna avslutade skuldsaneringen. Av de personer som saknar betalningsanmärkning får i genomsnitt varje år 2,5 procent en betalningsanmärkning. Dessa siffror synes tyda på att det för dem som har genomgått skuldsanering finns en förhöjd risk för bristande betalningsförmåga eller betalningsvilja, varför en uppgift om skuldsanering kan anses vara av betydelse för en kreditgivare även efter det att skuldsaneringen har avslutats. Fortfarande är det dock relativt få personer som har avslutat en skuldsanering, varför statistiken får tolkas försiktigt. En förklaring till den relativt höga andel personer som fått nya betalningsanmärkningar kan också vara att betalningsproblem har uppstått på grund av oförutsedda händelser under den tid skuldsaneringen pågått och avsaknaden av en ekonomisk buffert för att hantera sådana händelser.

Vid en avvägning mellan intressena framstår det som rimligt att uppgifter om skuldsanering gallras efter en kortare tid än vad treårsregeln tillåter i dag. Tiden kan lämpligen bestämmas till ett år efter det att betalningsplanen löpte ut. Därefter, dvs. i regel ca sex år efter det att skuldsanering beslutades, kan det inte längre anses motiverat att uppgiften lämnas i en kreditupplysning. Om någon betalningsplan inte bestämts, framstår det som rimligt att gallring sker senast sex år från dagen för skuldsaneringen. Förbättras gäldenärens ekonomiska förhållanden väsentligt, kan ju en omprövning ske under fem år efter dagen för skuldsaneringen. Det innebär också att gäldenärerna behandlas i stort sett lika oavsett om gäldenären har en s.k. nollösning eller en femårig avbetalningsplan.

En särskild fråga är om samma regler bör gälla även för näringsidkare som gått igenom en skuldsanering. Möjligheten för en näringsidkare att få skuldsanering är begränsad. Det skall finnas särskilda skäl med hänsyn till näringsverksamhetens ringa omfattning och enkla beskaffenhet (4 a § skuldsaneringslagen). I förarbetena sägs att det bör krävas att den bedrivna

verksamheten är av ringa omfattning, såväl omsättningsmässigt som vad gäller den tid gäldenären lägger ned på verksamheten (se prop. 1995/96:5 s. 167).

De särskilda begränsningar som finns i kreditupplysningslagen om innehåll i kreditupplysningar och gallring av uppgifter tar sikte enbart på fysiska personer som inte är näringsidkare. Således kan t.ex. redan en ansökan om skuldsanering registreras och lämnas i en kreditupplysning om den avser en näringsidkare och en uppgift kan då också bevaras under en längre tid. Treårsregeln gäller inte uppgifter om näringsidkare. När det gäller näringsidkare är kreditlivets behov av mer fullständig information om betalningsförsummelser större än när det gäller andra personer. En person som driver näringsverksamhet företar normalt långt fler ekonomiska transaktioner och utnyttjar därvid inte sällan krediter.

Mot den bakgrunden finns det knappast tillräckliga skäl att särbehandla vissa näringsidkare just när det gäller gallring av uppgifter om skuldsanering. Gallringsregeln avseende uppgifter om skuldsanering bör alltså inte omfatta fysiska personer som bedriver näringsverksamhet.

Sammanfattningsvis föreslås alltså att uppgifter om fysiska personer som inte är näringsidkare och som avser skuldsanering skall gallras senast ett år efter det att den betalningsplan som bestämts löpte ut. Om någon betalningsplan inte har bestämts, föreslås att gallring skall ske vid en motsvarande tidpunkt, nämligen sex år efter dagen för skuldsaneringen.

5 Ikraftträdande m.m.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2003. Ändringarna kräver inte några omfattande förberedelseåtgärder.

Några övergångsbestämmelser behövs inte. Det innebär att när lagen träder i kraft skall de uppgifter som träffas av de nya bestämmelserna gallras.

6 Ekonomiska konsekvenser

De föreslagna ändringarna leder inte till några ökade kostnader för det allmänna.

Förslaget om kontinuerlig gallring av vissa uppgifter kan innebära ökade kostnader för kreditupplysningsföretagen. Det är dock, som redan nämnts, inte nödvändigt att gallra uppgifterna dagligen utan detta kan även fortsättningsvis ske vid enstaka tillfällen.

Förslaget om tidigare gallring av uppgifter om skuldsanering bör göra det enklare för personer som har genomgått en skuldsanering att utnyttja och delta i ekonomiska aktiviteter.

7 Författningskommentar

Förslaget till lag om ändring i kreditupplysningslagen (1973:1173)

Gallring

8 § En uppgift om en fysisk person skall gallras när det inte längre är nödvändigt att bevara uppgiften med hänsyn till ändamålet med behandlingen.

En uppgift om en fysisk person som inte är näringsidkare skall gallras senast när tre år har förflutit från *det att den omständighet inträffade eller det förhållande upphörde som uppgiften avser. Uppgifter om skuldsanering skall dock alltid gallras senast ett år efter det att betalningsplanen enligt 8 § skuldsaneringslagen (1994:334) löpte ut eller, om någon betalningsplan inte bestämts, senast sex år efter dagen för skuldsaneringen.*

En uppgift som inhämtats från exekutionsväsendet i dess verksamhet med indrivning och utsökning skall gallras när den inte omfattas av undantaget från sekretess i 9 kap. 19 § första stycket andra meningen eller andra stycket sekretesslagen (1980:100).

Paragrafen innehåller bestämmelser om gallring av uppgifter som finns i register hos kreditupplysningsföretag. I andra stycket, som gäller gallring av uppgifter om fysiska personer som inte är näringsidkare, har ändringar gjorts beträffande tidpunkten för gallring dels generellt, dels beträffande uppgifter om skuldsanering.

När det gäller frågan om tidpunkten för gallring generellt har i *första meningen* den ändringen gjorts att en uppgift skall gallras senast tre år efter det att den omständighet inträffade eller det

förhållande upphörde som uppgiften avser i stället för vid utgången av året i fråga (treårsregeln). Om uppgifterna skall finnas kvar i ett register så länge som tillåtet, måste alltså gallring ske kontinuerligt under året. Bestämmelsen anger endast den längsta tid som en uppgift får finnas i ett register. Det är inget som hindrar att gallring sker endast vid vissa tidpunkter bara gallringen sker tidigare än efter tre år. Denna ändring har behandlats i avsnitt 4.

När det gäller uppgifter om skuldsanering har det i *andra meningen* införts en särskild gallringsbestämmelse. Bestämmelsen är ett undantag till treårsregeln och leder till att gallring i vissa fall sker tidigare. Vid beslut om skuldsanering bestäms normalt en betalningsplan som, om det inte finns särskilda skäl, skall löpa under fem år (8 § skuldsaneringslagen). Enligt förevarande bestämmelse skall gallring ske senast redan ett år efter det att gäldenären har fullgjort sina skyldigheter enligt betalningsplanen, dvs. i regel ca sex år efter beslutet om skuldsanering. Också i de fall någon betalningsplan inte har bestämts, s.k. nollösningar, skall gallring ske vid en motsvarande tidpunkt. I dessa fall gäller i stället dagen för skuldsaneringen som utgångspunkt för beräkningen av när gallring senast skall ske. Med dagen för skuldsaneringen avses endera den dag kronofogdemyndigheten beslutade att fastställa en frivillig skuldsanering eller annars den dag rätten beslutade om skuldsanering. Ändringen har behandlats i avsnitt 5.

Undantaget gäller alltså endast i den situationen att skuldsanering har beslutats, med eller utan betalningsplan, och innebär att gallring i vissa fall skall ske vid en tidigare tidpunkt än vad som gäller enligt treårsregeln. Meningen är att exempelvis en uppgift om att skuldsanering har inletts skall omfattas av treårsregeln och alltså gallras senast tre år efter beslutet om inledande. Fattas sedan ett beslut om skuldsanering, kan en uppgift om detta förhållande kvarstå så länge betalningsplanen löper och ytterligare ett år eller, om någon betalningsplan inte bestämts, i sex år från beslutet om skuldsanering. Tanken är att

registret efter i regel sex år skall vara tömt på uppgifter rörande skuldsaneringen.

Om en skuldsanering har upphört av annan anledning än att betalningsplanen löpt ut, t.ex. på grund av att gäldenären inte har betalat enligt planen, gäller treårsregeln för en uppgift om detta.